

Erucastrum nasturtiifolium: Pardubice, Rokycanova ul. při trati u závor, 1960. Pro území nová. *Cynodon dactylon*: za krematoriem v Pardubicích, 1948; mezi nemocnicí a záv. Tesla, značný porost, 1955; pod Vinicí, 1955 (značný porost, dnes zničený), u Salesiánů, souvislý porost, 1959; rumiště mezi viaduktem a pardubickým nádražím 1962.

Erysimum durum: při trati Pardubice—Rosice, porost, 1962, jinak známo jen z jedné lokality na území.

Tragopogon dubius subsp. *major*: Moravany, nádraží, 1955. Platenice, stanice dráhy, 1956.

Myagrum perfoliatum: Přelouč, jen 1 ex. na nádraží, 1950; Černá za Bory, při trati ke Slovanům, 1 ex.; Pardubice, břeh Chrudimky u krematoria, 1963; na území vzácné.

Glycine soja: Urbanice na Přeloučsku, pokusně pěstována v roce 1941. Jako zavlečená se nejdříve objevila v Moravanech, 1 ex. v r. 1955. Ve Svítkově kolem závodu Ramo a u stanice, 1940; Černá za Bory, od stanice dráhy ke Slovanům asi 60 ex., několik jich se semeny 1960; Pardubičky: u stanice dráhy proti závodu Tesla 1960; Opočinek, při stanici, 1960; Přelouč, u nádraží a proti hřišti, 1960; hromadný výskyt, vždy při železnici, spolu s *Coriandrum sativum* a *Foeniculum vulgare*.

Lysimachia punctata: Pardubice, rumiště mezi viaduktem za novým nádražím asi 100 jedinců, 20. 6. 1962.

Sisymbrium loeselii: Na Pardubicku jej sbíral již Košťál v r. 1888 u nádraží v Pardubicích. V roce 1962 porost po obou stranách silnice od viaduktu k nádraží, ač v r. 1949 byl zde 1 ex. Přelouč, nádraží 1949; Moravany, na dvoře Výkupního družstva 1955, 1 ex.; Semtín, v r. 1955 houfně, ač jsem jej v r. 1954 zde neviděl. Doubravice, nádraží, 1956; Pardubice: Slovany, 1963.

Přehlížené formy *Anagallis arvensis* L. v ČSSR

Übersene Formen von *Anagallis arvensis* L. in der Tschechoslowakei

Gabriela Šveřepová

Katedra botaniky přírodovědecké fakulty University Karlovy,
Benátská 2, Praha 2

Podle dosud zjištěných údajů vyskytují se na našem území dva druhy rodu *Anagallis*, tj. *A. arvensis* L. a *A. coerulea* NATH. (= *A. foemina* MILL.; JANCHEN 1963). *A. coerulea* roste hlavně na výslunných, většinou vápnatých půdách, kde se pH pohybuje kolem 7,3–7,2 (LEHMANN 1956, KORNAŠ 1962), zatímco *A. arvensis* má poměrně široké rozpětí pH = 7,3–4,5 (LEHMANN 1956, KORNAŠ 1962) a nalézáme ji na nejružnějších typech podkladů. U tohoto druhu bylo popsáno vedle normálních rostlin s cihlově červenými květy ještě šest dalších barevných odchylek, které jsou taxonomicky hodnoceny jako formy (LEHMANN 1952, 1956, KORNAŠ 1962). Kromě nápadných barevných rozdílů neobvykle širokého rozsahu nebyly dosud zjištěny mezi nimi žádné jiné nápadnější odchylky. Tyto formy se vyskytují většinou vždy ve společnosti *A. arvensis* L.

Vzhledem k tomu, že zpracování obou těchto druhů je v naší floristické literatuře nedostatečné a někde jsou i chybné údaje, uvádím přehled barevných forem u *A. arvensis*. Zároveň odkazují na tab. č. 2 v předchozí publikaci (ŠVEŘEPOVÁ 1964) pro usnadnění floristické práce.

Nejběžnější je *A. arvensis* f. *arvensis* s cihlově červenými květy. Ostatní jsou méně rozšířené. Je to především modrá f. *azurea* HYL., růžová f. *carnea* (SCHRANK) SCHINTZ et THELL., dále bílá f. *alba* LÜDI, fialová f. *lilacina* ALEFELD, špinavě fialová f. *decipiens* UECHTR. a dvoubarevná f. *bicolor* LÜDI (uprostřed žlutavá, na okraji červená). Z uvedených forem *A. arvensis* byly v poslední době u nás nalezeny f. *carnea* a f. *azurea*. Obě jsou pozoruhodné tím, že způsobily mnoho nejasností v systematice druhů *Anagallis arvensis* a *A. coerulea*.

A. arvensis f. *carnea* (SCHRANK) SCHINTZ et THELL. byla dosud nalezena na těchto lokalitách: Božkov u Mnichovic (okr. Benešov u Prahy) — leg. V. TOMŠŤ et G. ŠVEŘEPOVÁ 1963, 1964; Benátky u Mladé Boleslavi — leg. Č. NOVOTNÝ 1963; Řídka u Mníšku — leg. E. HADAČ 1964; Jilové u Prahy — leg. V. TOMŠŤ 1964.

Semena z lokalit Božkov a Benátky byla v r. 1964 vyseta v botanické zahradě UK spolu se semeny, která byla získána z různých botanických zahrad pod označením *A. carnea* (např. Antverpy, Lublaň, Poznaň) a pod označením *A. rosea* (Kew). Všechny vypěstované rostliny z našich i cizích lokalit byly fenotypově vyrovnané a v morfologických znacích zcela identické a budou ještě dále sledovány.

V československých herbářích jsem našla tuto formu jen ve dvou položkách, a to v herbáři SAV Bratislava (lok. Bratislava — Sv. Jur, leg. K. PTAČKOVSKÝ 1952 a lok. Bratislava — již. svah hradu, leg. POPOVIČ 1956). Obě lokality jsem v r. 1963 navštívila, ale uváděnou formu jsem již nenalezla. *A. carnea* uvádí také HENDRYCH (1963) z okolí Šafárikova, PTAČOVSKÝ (1959) z okolí Bratislavy a je též uvedena od Čejče na Moravě (DOSTÁL 1950).

Zdá se však, že neexistuje vždy pod označením *A. carnea* správná představa. Většinou je tato forma pokládána za křížence mezi *A. arvensis* a *A. coerulea*. Ten však vypadá úplně jinak a byl už v r. 1903 označen jako *Anagallis* × *doerfleri* RONN. (SOVN. ENGLER 1905, LÜDI 1927, MARSDEN-JONES 1938, ŠVEŘEPOVÁ 1964).

A. arvensis L. f. *azurea* HYL. Z našeho území se o ní zmiňuje poprvé ROHLENA (1937). Sbíral ji SOUČEK u Plzně. V našich herbářích jsem ji našla pod správným označením jen jednou, a to lok. Piešťany u lázní, leg. A. HLAVÁČEK 1957. V poslední době byla nalezena na těchto lokalitách: Žleby u Čáslavě — leg. G. ŠVEŘEPOVÁ 1963, 1964; Měšice u Tábora — leg. J. BUMERL 1963, 1964.

Semena z obou našich lokalit byla opět vyseta v r. 1964 v botanické zahradě UK spolu se semeny z botanické zahrady z Bonnu, která byla označena jako f. *azurea*. Pěstované rostliny byly zcela identické ve všech sledovaných morfologických znacích. Zároveň bylo sledováno i velké množství rostlin, jejichž semena jsem získala z různých botanických zahrad pod označením *A. coerulea* (např. Lodž, Londýn, Kew, Erlangen, Karlsruhe). Ukázalo se však, že to není *A. coerulea*, nýbrž právě zmíněná *A. arvensis* f. *azurea* HYL.

Na základě těchto zkušeností i na základě revize herbářových položek je vidět, že se tyto dva taxony zaměňují velmi často a v experimentálních pracích se v minulosti následky této záměny staly příčinou vědeckých sporů (NILSSON 1938, MARSDEN JONES 1938, LEHMANN 1956, ŠVEŘEPOVÁ 1964).

L i t e r a t u r a

DOSTÁL J. (1950): Květena ČSR. — Praha.

ENGLER A. (1950): Das Pflanzenreich IV. Primulaceae. Leipzig.

HENDRYCH R. (1963): Ad floram dicionis oppidi Šafárikovo in Slovacia materies critica. — Biol. Pr. SAV, 9/6 : 1—63, Bratislava.

JANCHEN E. (1963): Geänderte Namen von Gefässpflanzen Österreichs. — Phytion 10/1—2 : 47.

KORNAŠ J. (1962): Rodzaj Anagallis w Polsce. — Fragm. fl. et geobot. 8/2 : 131—138.

LEHMANN E. (1952): Von Erforschung einer heimischen Pflanzenart Anagallis arvensis. — Beitr. Biol. Pfl., Berlin 29/2 : 208—219.

— (1956): Zur Unterscheidung der Formen von *A. arvensis* im Mitteldeutschen Raum. — Wiss. Z. Univ. Halle 6/6 : 928—929.

LÜDI W. (1927): Primulaceae. — In Hegi Illustrierte Flora von Mitteleuropa 5/3 : 1715—1877. München.

MARSDEN JONES E. M. et WEISS F. E. (1938): The essential differences between *Anagallis arvensis* Linn. and *A. foemina* Mill. — Proc. Linn. Soc. London, Part 3 : 146—155.

NILSSON H. (1938): Anagallis arvensis L. s. l. und die Natur ihrer Farbvarianten. — Hereditas, Lund 24 : 97—109.

PTAČKOVSKÝ K. (1959): Poznámky ke květeně bratislavského okolí. — Biol. Pr. SAV, 5/2 : 1—86, Bratislava.

ROHLENA J. (1937): Několik zajímavých dalších novinek pro českou květenu. Věda přír. 18/5 : 147.

ŠVEŘEPOVÁ G. (1964): Anagallis × doerfleri Ronn. — Preslia, Praha, 36/3 : 289—293.